

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

III. An præter processionem passiuam ponendæ sint actiuæ, tum à passiuis,
tum inter se distinctæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

nus amoris, & in Deo non sint aliæ processionibus, quàm intellectus & voluntatis, nequit esse alterius personæ productiuus, sed in ipso felicissimè sistit & completur vltima processio diuina.

23. Ad rationem dubitandi concedo, processionibus diuinis esse per actus intellectus & voluntatis. Nego tamen inde sequi, vnam tantum esse processionem. Nam esto intellectio & volitio essentialis sit vna in Deo, adhuc tamen processio passiva potest esse multiplex, quia hæc non multiplicatur per actus essentielles, sed per terminos notionales, qui in diuinis multiplicantur. Cur autem in Deo non sit vna tantum processio passiva adæquans fecunditatem vtriusque actus intellectus & voluntatis, aliunde probari non potest, quàm ex fide, quæ constat, in Deo esse duas personas productas, & consequenter duas processionibus passivas.

24. Ad priorem confirmationem, distinguo antecedens: est infinita intensiue, concedo; ex ensiue, nego. Vnde negatur consequentia intellecta de multiplicatione extensiua. Ad cuius primam probationem distinguo minorem: nequeunt eiusdem virtutis esse plures actus adæquati extensiue, concedo; adæquati intensiue, nego. Nam potest eadem virtus vniuoca extendi ad plures effectus quorum vnusquisque sit adæquatus intensiue, nullus adæquatus extensiue. Ad secundam probationem patet ex prima. Ad tertiam concedo, naturam diuinam per quamlibet processionem communicare se adæquatè & infinitè intensiue, non autem extensiue; cum sit vltèrius communicabilis per aliam processionem extensiue: sicut per quamlibet personalitatem eadem natura terminatur adæquatè & infinitè intensiue, non autem extensiue.

25. Ad posteriorem verò confirmationem, nego minorem: licet enim processio diuina in ratione communicationis, specificetur à termino formali, qui est natura diuina; in ratione tamen productionis specificatur à termino totali, qui est ipsa persona producta.

SECTIO III.

An præter Processiones passivas, ponendæ sint actiue, tum à passiuis, tum inter se distinctæ?

26. **P**RIOR dubitandi ratio sumitur à rebus creatis, in quibus actio & passio re ipsa distinguuntur realiter, sed ambæ identificantur realiter cum termino producto; ergo etiam in Diuinis, productio actiua non distinguitur à passiva, sed vtræque identificatur cum persona producta: dicitur autem actiua per habitudi-

nem ad producens; passiva verò per habitudinem ad productum. Confirmatur, quia non solum productio passiva, sed etiam actiua est realis, emanans à persona producente; est enim ipsius veluti causalitas, & immediatus terminus, quo formaliter communicat esse termino vltimato. Implicat autem cum producente identificari non solum terminum vltimatum, Quod, sed etiam immediatum, Quo, nam etiam is producit ab agente; ergo etiam is distingui debet à producente.

27. Posterior dubitandi ratio est; quia origo actiua in Deo intrinsecè constituitur per relationem personæ producentis, atqui relatio personæ producentis in Deo est duplex distincta realiter, altera in Patre respectu Filij, quæ generatio dicitur; altera in Patre & Filio respectu Spiritus sancti, quæ spiratio actiua nuncupatur.

28. **D**ICO PRIMÒ. Præter duas processionibus passivas in personis productis, ponendæ sunt duæ actiue in personis producentibus, realiter à passiuis distinctæ, ipsæque correspondentes; vt generatio actiua in Patre, quæ responder passivæ generationi Verbi, quæ natiuitas dicitur; & spiratio actiua in Spiratore, quæ responder spirationi passivæ Spiritus sancti, quæ appropriato nomine processio nuncupatur. Conclusio est S. Thom. Doctoris, 1. p. q. 41. art. 1. ad 2. & communis Scholasticorum cum Magistro in 1. dist. 26. Fundamentum est, quia origo actiua in Deo est per modum actus perfectè immanentis: de ratione autem actus perfectè immanentis est, vt sit perfectè idem cum principio producente: ergo origo actiua in Deo est idem cum principio producente, realiter distincta à termino producto; & consequenter, præter duas processionibus passivas realiter distinctas, ponendæ sunt duæ actiue realiter à passiuis distinctæ, in principio ipso producente. Maior constat, nam origines in Deo sunt per actus intellectus & voluntatis, qui sunt perfectissimè immanentes. Minor patet, tum ex nomine ipso, nam immanens dicitur, quòd manet in ipso principio, à quo est: tum ex discrimine inter actum immanentem & transeuntem, nam transiens transit in terminum productum, cum quo realiter identificatur; immanens verò manet in ipso principio producente.

29. Explico, ipsa essentialis intellectio Patris, quatenus determinata relatione Paternitatis, est actiua productio personæ gignentis, & actualis communicatio naturæ intelligentis, sicut eadem essentialis intellectio, quatenus determinata relatione Filij, est actualis processio Verbi, & passiva communicatio eiusdem naturæ intelligentis: similiter eadem essentialis volitio, quatenus determinata proprietate spirationis, existente in Patre & Filio, est ipsa actiua productio Spiratoris, & actualis communicatio naturæ volentis. Contrà verò, eadem essentialis volitio determinata relatione Spiritus sancti,

S. Thom.

Magister
& reliqui
Scholastici.

sancti,

sancti, est actualis processio Amoris notionalis, & passiva communicatio eiusdem naturæ volentis. At non minus intellectio & volitio actualis, determinata relatione producentis, est intrinseca principio producenti, quam eadem determinata relatione producti, est intrinseca termino producti; ergo non minus ponenda est actiua origo producentis, intrinseca principio producenti, quam passiva origo producti, intrinseca termino producti.

30. Confirmo. Nam actiua productio est transcendentalis ordo producentis ad productum, sicut passiva est transcendentalis ordo producti ad producentem; respicit enim productum suum producentem formaliter per productionem, sicut producentem suum productum per processionem. Nequit autem realis ordo identificari cum termino, ad quem est. Ergo nequit actiua productio in Deo identificari cum termino producti, sed cum principio ipso producente. Minorem probō, quia repugnat esse respectum realem sui ad se ipsum, ergo repugnat respectum transcendentalem identificari cum termino, ad quem est.

Henricus.
Argentini.
Ægidius.

31. Dico secundū. Origines actiue non distinguuntur realiter inter se. Est communis Scholasticorum, exceptis Henrico in summa, p. 2. art. 60. q. 1. & Argenti in 1. dist. 13. q. 1. art. 2. cum suo Ægidio. Fundamentum nostræ assertionis est, quia origines actiue in Deo distinguere non possunt, nisi per proprietates principiorum producentium: sed proprietates principiorum producentium in Deo non distinguuntur realiter; ergo nec eorum origines actiue. Maior constat, nam illæ distinguere non possunt per actus essentielles, qui communes sunt omnibus personis. Minorem probō, nam proprietas, quæ Pater generat est Paternitas; proprietas, quæ Pater & Filius proximè spirant, est relatio Spiratoris; sed hæc non distinguitur à Paternitate & Filiatione; est enim eadem in Patre & Filio, ut infra; ergo nec spiratio actiua distinguitur realiter à generatione actiua: consequentia elucet, quia origines non habent unde distinguantur, quam ex proprietatibus principiorum producentium.

32. Dico 3. Generatio actiua dicit solam Paternitatem, Spiratio verò actiua paternitatem & filiationem; ergo spiratio actiua, saltem ratione filiationis, quam includit, distinguitur à generatione actiua. Respondeo negando, Spirationem actiuam proximè & formaliter dicere paternitatem & filiationem, sed relationem spirationis communem Patri & Filio, in quibus virtus ipsa spiratiua subsistit, tanquam in suppositis distinctis, quæ distincta supposita origo ipsa spiratiua remotè tantum connotat; origo autem actiua vnitatem, aut diuersitatem sumit à virtute proximè originante, non à supposito remotè complente, ut infra.

33. Dico tertio. Etiam si actiue origines non distinguantur ex natura rei inter se,

adhuc simpliciter dicendæ sunt duæ origines, non tamen duæ res. Fundamentum est, quia cum origines sint transcendentales respectus ad terminos originatos, numerantur ad numerationem terminorum originatorum: sed termini originari sunt duo, Filius & Spiritus sanctus, ergo & eorum origines dicendæ sunt simpliciter duæ, etiam si in se, & ratione principij sit vna; sicut relatio Spiratoris, quamvis re ipsa non sit distincta à Paternitate & Filiatione, quia tamen respicit terminum distinctum, nempe Spiritum sanctum, numeratur ut distincta relatio à paternitate & filiatione. Cuius ratio est, quia relatiua, cum totum eorum esse sit ad alterum, nempe ad terminum, multitudinem sumunt à termino, quem respiciunt, non à fundamento, in quo sunt. Eadem ratio probat posteriorem assertionis partem, quia cum res non multiplicetur ad multiplicationem termini extrinseci, sed subiecti intrinseci; non possunt actiue origines dici duæ res, etiam si dici possint duæ origines, vel respectus simpliciter, quia fundamentum est vnum.

34. Ad priorem dubitandi rationem nego consequentiam; tum quia in creaturis non datur actio perfectè immanens. Nam vel illa est formaliter transiens, & tota recipitur in termino, à qua extrinsecè tantum denominatur agens agere; vel formaliter immanens, & ea tantum subiectiue recipitur in principio producente. In Deo autem est perfectissima actio immanens, quæ perfectissimo modo recipitur in principio producente per omnimodam identitatem: & substantialitatem in ipso principio producente; non esset autem illa perfectissimo modo immanens, si tantum recepta in persona producta, extrinsecè tantum denominaret personam producentem, quia adhuc posset illam perfectiori modo denominare, nempe per intrinsecam identificationem cum illa: tum quia in creaturis actio & passio distinguuntur tam à termino producti, quam à principio producente: unde possunt esse transcendentales respectus, quibus tam producentem respiciat productum, quam productum producentem, quia cum neutro identificatur formaliter; at verò processio in diuinis non distinguitur à termino producti; unde licet sit realis respectus, quo productum respiciat formaliter producentem, non tamen potest esse realis respectus, quo producentem respiciat formaliter productum.

35. Ad confirmationem nego, originem actiuam esse per modum realis emanationis à principio producente, sed per modum actionis immanentis, actu influentis in terminum ipsum productum. Hoc autem non est, esse tantum per modum principij, sed actualis etiam originis, quatenus hæc eadè existens in persona producente & producta, est actiua & passiva communicatio naturæ. Vnde nego, originem actiuam identificari non posse cum principio producente,

cum

cum non sit causalitas ab ipsa causa realiter distincta, licet impliciter illam adæquate identificari cum origine passiva, quæ identificatur cum termino originato.

36. Ad posteriorem rationem dubitandi, distinguo de relatione producentis; nam alia est quæ formaliter constituit personam, alia quæ solum complet proximum principium producendi; origo autem actiua nõ constituitur formaliter per relationem, quæ formaliter constituit personam, sed quæ formaliter complet proximum principium producendi; hæc autem non est duplex distincta realiter in Patre & Filio, proinde nec origines actiue, existentes in Patre & Filio, erunt realiter distinctæ inter se.

SECTIO IV.

An Processiones Diuine sint operationes intellectus & voluntatis?

Durandi.

37. **P** R I M A sententia negat. Est Durandi in primo distinct. 6. quæstione secunda, & distinctione vigesima septima, quæstione tertia, numero decimo opinantis, processionem diuinam non esse per se & formaliter operationem intellectus & voluntatis, sed tantum naturæ: quatenus hæc ratio præcedit intellectum, & voluntatem, adeo ut si per impossibile Deus non esset intelligens & volens, adhuc esset productiua ad intra. Fundamentum ipsius est, quia fecunditas virtutis productiue in Deo nõ oritur immediatè ex eius intelligere & velle, sed ex perfectione & infinitate nature: ergo processionem diuinam non sunt per se operationes intellectus & voluntatis, sed solius nature: consequentia patet. Antecedens probatur, quia secundum eandem proportionem competit fecunditas Deo & creaturis: sed nulli creaturæ competit fecunditas, quatenus intelligens & volens est formaliter, sed per aliquid prius. Si enim calor esset intelligens, aut volens, eodem modo produceret calorem, atque producit nunc: ergo quod Deus sit intelligens aut volens, materialiter se habet ad productionem personæ.

38. Confirmat primò. Nam vel actus intellectus & voluntatis sunt principia productionum, vel productiones ipsæ: neutrum dici potest; ergo. Non primum, quoniam id, cuius conditio est opposita fecunditati, non potest esse principium, quo aliquid producat; cum omnis productio oriatur ex fecunditate: sed conditio actus intelligendi & volendi est opposita fecunditati; ergo non possunt esse principia, quibus personæ diuinæ producantur. Minor probatur, nam actus intelligendi & volendi sunt ex natura sua infæcundi. 9. Metaph. tum quia sunt actus immanentes, quorum est, in suo tan-

tum principio manere, cum tamen omnis productio aliquo modo transeat à principio ad terminum productum. Tum quia sunt actus purè intentionales, qui solum versantur circa obiecta representatiue, non autem productiue. Tum quia sunt vltima perfectio, & operatio nature intellectualis: igitur repugnat, ex ijs vltiorem perfectionem consequi, quæ sit ipsi intelligenti & volenti intrinseca, aliàs non esset vltima. Non secundum, tum quia productiones personarum sunt actus notionales, non essentielles: intelligere autem & velle sunt actus essentielles. Tum quia, si actus intelligendi & volendi essent productiones personarum, cuilibet personæ compereret producere Filium & Spiritum sanctum: quia cuiusque competit productio, competit & producere: sed cuilibet personæ competit intelligere & velle, ergo cuilibet compereret producere Filium & Spiritum sanctum; quod est hæreticum. Tum quia productiones personarum differunt realiter: intelligere autem & velle non differunt realiter. Confirmat secundò, quia Patres docent, Filium à Patre naturaliter gigni; non igitur per intellectum.

39. **S** E C U N D A sententia affirmat. Est Sancti Thomæ 1. p. quæst. 27. ar. 3. Syluij ibid. & communis Scholasticorum, qui Durandi opinionem notant, vt temerariam, & erroneam, eò quod in re grauissima à communi sensu Patrum, & modo loquendi Scripturæ recedat. Est igitur hæc sententia, tanquam vera, & fidei principij conformior amplectenda. Cuius primum fundamentum sumendum est ex sacra Scriptura, in qua Filius dicitur *Verbum*, *Sermo*, *Sapientia*, *Imago*. Atqui *Verbum*, *Sermo*, *Sapientia*, *Imago* sunt proprii termini intellectus. *Verbum* namque dictione exprimitur, dictio autem est propria intellectus operatio, quæ *Verbum* in se ipso producit. *Sermo* ore profertur & explicatur: os autem pro intellectu in Scriptura sacra usurpatur. *Sapientia*, & *Imago* est proprius partus & proles intellectus. Spiritus Sanctus verò appellatur *Charitas*, *Amor*, *Donum*, vt colligit Augustinus 15. de Trinit. à cap. sexto, vbi, quamuis affirmer, Charitatem etiam de Patre & Filio dici; ad denotandam tamen propriam Spiritus sancti productionem, quæ per actum voluntatis originatur, peculiariter ait, appropriari Spiritui sancto.

40. Est autem ex S. Thoma 1. p. quæst. 37. art. 1. notandum discrimen inter nomina, quibus Spiritum sanctum, eiusque processionem, & Verbum eiusque productionem significamus. Nam ad exprimenda ea, quæ sunt propria Filij, habemus propria nomina, *Dictio* scilicet & *Verbum*, quæ notionalem actum, & terminum intellectus important: ad exprimenda verò ea, quæ sunt propria Spiritus sancti, caremus proprijs vocibus, & ideo vtimur communibus *Charitatis* & *Dilectionis*. Ex his autem apertè colligimus, processionem Spiritus sancti esse per actum

S. Thom.
Syluius &
reliqui
Scholastici
contra Du-
randum.
Censura o-
pinionis.

Augustin.

S. Thomas.

Metaph. 9.

actum